

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.707.2024

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 6681 Pani Posłanki Kariny Bosak wraz z grupą posłów w sprawie praktyk ZUS dotyczących postępowań wyjaśniających prowadzonych wobec kobiet zatrudnionych w firmach rodzinnych oraz innych pracownic zatrudnionych w trakcie ciąży, proszę przyjąć wyjaśnienia uwzględniające stanowisko Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Odpowiadając na pytanie 1., wyjaśniam, że na podstawie art. 68 ust. 1 pkt 1a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 497, z późn. zm.) stwierdzenie i ustalanie obowiązku ubezpieczeń oraz kontrola wykonywania przez płatników składek obowiązków w zakresie ubezpieczeń społecznych należy do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. W związku z tym ZUS jest zobowiązany do podejmowania działań zapobiegających uzyskiwaniu ochrony ubezpieczeniowej przez osoby nieuprawnione. ZUS, jako dysponent środków publicznych, nie może tych działań zaniechać. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, w stosunku do wszystkich osób zgłoszonych do ubezpieczeń, kieruje się zasadą równego traktowania kobiet i mężczyzn wyrażoną w art. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Przywołana ustawa traktuje równo wszystkich ubezpieczonych bez względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, stan cywilny oraz stan rodzinny. Wątpliwości ZUS budzą sytuacje, gdy w krótkim czasie od zgłoszenia do ubezpieczeń dana osoba występuje o świadczenie. Wówczas podejmowane są działania mające na celu ustalenie, czy rzeczywiście podlega ona ubezpieczeniom społecznym. Taka praktyka znajduje potwierdzenie w bogatym orzecznictwie Sądu Najwyższego, zgodnie z którym Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest uprawniony do zbadania ważności umowy o pracę, jak również umów cywilnoprawnych w celu stwierdzenia objęcia ubezpieczeniem społecznym. W świetle utrwalonego orzecznictwa sądowego Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który stwierdza podleganie ubezpieczeniu społecznemu, może bez względu na nazwę umowy i jej postanowienia – ustalić rzeczywisty charakter stosunku prawnego łączącego strony i istniejący tytuł ubezpieczenia oraz na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 powołanej ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wydać w tym zakresie decyzję (Wyrok SN z dnia 22 listopada 2023 r., sygn. I USKP 60/23, Wyrok SN z dnia 30 listopada 2023 r., sygn. akt II USKP 22/23, Wyrok SN z dnia 16 listopada 2021 r., sygn. akt: I USKP 59/21, wyrok SN z dnia 12 lipca 2012 r., sygn.: II UK 14/12).

W zakresie przepisów regulujących kwestię podlegania ubezpieczeniom społecznym warto również dodać, że zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 oraz art. 13 pkt. 1 powołanej ustawy, obowiązkowo ubezpieczeniem społecznym, w tym ubezpieczeniem społecznym w razie choroby i macierzyństwa, podlegają pracownicy od dnia nawiązania stosunku pracy, do dnia ustania stosunku pracy. Rzeczywiste, prawdziwe nawiązanie stosunku pracy jest więc niezbędnym warunkiem objęcia ubezpieczeniami społecznymi. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że umowa o pracę zawarta dla pozoru nie może stanowić tytułu do

objęcia pracowniczym ubezpieczeniem społecznym. Nie stanowi podstawy do objęcia ubezpieczeniem społecznym umowa o pracę, jeżeli rzeczywisty stosunek prawny nie odpowiada treści art. 22 § 1 Kodeksu pracy. Nie można uznać umowy za umowę o pracę, jeżeli w wykreowanym nią stosunku prawnym brak jest podstawowych elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, takich jak osobiste wykonywanie czynności oraz podporządkowanie organizacyjne i służbowe pracodawcy.

Podkreślić należy, że każda badana sprawa powinna być traktowana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych indywidualnie. Celem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w toku prowadzonych postępowań jest zebranie i rzetelna ocena materiału dowodowego, a w konsekwencji rozstrzygnięcie sprawy w sposób niebudzący wątpliwości. Zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego, w toku postępowań wyjaśniających oddział ZUS podejmuje wszelkie czynności niezbędne do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz załatwienia sprawy. Wynik postępowania administracyjnego znajduje odzwierciedlenie w wydanej później decyzji.

Należy zaznaczyć, że w uzasadnieniu decyzji ZUS ma obowiązek wskazania faktów stanowiących dowody, na których przy wydawaniu decyzji się oparto oraz przyczyny, dla których innym faktom odmówiono wiarygodności i mocy dowodowej.

Odpowiadając na pytanie 2., informuję, że liczba decyzji stwierdzających, że dana osoba nie podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik w 2023 r. wyniosła 2 794, a w stosunku do kobiet w ciąży, które jednocześnie wystąpiły o świadczenie krótkoterminowe - 1 435.

Odnosząc się do pytania 3., informuję, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ewidencjonuje danych, o które pyta Pani Posłanka.

Odnosnie pytań 4 i 5, informuję, że w 2023 r. liczba odwołań od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych stwierdzających niepodleganie ubezpieczeniom społecznym jako pracownik wyniosła 593, a w stosunku do kobiet w ciąży, które jednocześnie wystąpiły o świadczenie krótkoterminowe, 627. Z kolei liczba orzeczeń sądowych utrzymujących decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wyniosła w takich sprawach odpowiednio 331 i 248, a liczba orzeczeń sądowych zmieniających decyzję ZUS 199 i 212.

Podane dane w zakresie liczby orzeczeń sądowych dotyczą orzeczeń zapadłych w 2023 r. co oznacza, że są to orzeczenia w stosunku do decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wydanych także w latach poprzednich.

Jednocześnie chciałbym zapewnić, że Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej szczególną wagę przywiązuje do zasady ochrony macierzyństwa (art. 18 Konstytucji) oraz zasady równości i niedyskryminacji z jakiegokolwiek powodu (art. 32 Konstytucji), w tym ze względu na płeć czy realizację ról związanych z rodzicielstwem. Zasady te muszą przekładać się nie tylko na sferę stanowienia prawa, ale także na praktykę jego stosowania. Z tego powodu powinny one znaleźć również odzwierciedlenie w praktyce stosowania prawa ubezpieczeń społecznych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, w tym – w zakresie kontroli płatników składek oraz rozstrzygania o uprawnieniach do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, w tym – związanych z macierzyństwem. W rezultacie, przyjmując otrzymane w sprawie poruszonej przez Panią Posłankę przedstawione wyżej wyjaśnienia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, pragnę zapewnić, że Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej będzie zwracać szczególną uwagę na problemy zasygnalizowane w wystąpieniu Pani Posłanki, a w najbliższym czasie odbędzie w tej sprawie planowane wcześniej spotkanie z kierownictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Z wyrazami szacunku,

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni
Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/